

สงครามในบทกวีนิพนธ์เยอรมันยุคบาร็อค

(Der Krieg in der deutschen Lyrik der Barockzeit)

ชูศรี มีวงศ์อุโฆษ *

Abstract

สงครามสามสิบปีเป็นสงครามใหญ่ที่เกิดขึ้นในดินแดนเยอรมนีระหว่างปี ค.ศ. 1618 - 1648 รวมเวลา 30 ปี สงครามนี้ได้สร้างความพินาศและทำลายล้าง บ้านเมืองและชีวิตผู้คนในยุคนั้น สงครามนี้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อบทกวีนิพนธ์ในยุคบาร็อค ด้วยเหตุนี้ “สงคราม” จึงเป็นหัวข้อหลักหัวข้อหนึ่งในบทกวีนิพนธ์ยุคนี้

งานชิ้นนี้มุ่งศึกษาค้นคว้าการนำเสนอภาพของสงครามสามสิบปีในบทกวีนิพนธ์ ยุคบาร็อค และทัศนคติของกวีต่อสงครามนี้ โดยศึกษาและวิเคราะห์บทกวีนิพนธ์สำคัญที่ เลือกระดมมาสืบหา ผลการศึกษาพบว่ากวีส่วนใหญ่มีทัศนคติปฏิเสธและต่อต้านสงคราม สามสิบปี

Keywords: สงครามสามสิบปี, ยุคบาร็อค, บทกวีนิพนธ์เยอรมัน

* สาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

War in the German Poetry of the Baroque Period

Chusri Meewongukote *

Abstract

The Thirty Years' War, which lasted from 1618 to 1648, was one of the longest and most destructive wars in Central Europe in early Modern Era. Germany, where most of the fighting took place, was completely destroyed. The war had a strong influence on the art of the period; war is therefore one of the major topics found in Baroque poetry.

This article studies the portrayal of the Thirty Years' War in the poems of the Baroque period, and the attitudes of its poets towards the war. Four important poems are studied and analyzed. The study concludes that most of the featured poets were against the Thirty Years' War.

Keywords: Thirty Years' War, Baroque period, German poems

* German Section, Department of Western Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

บทนำ

สงครามเป็นการใช้กำลังและอาวุธประหัตประหารกันในกรณีความขัดแย้งระหว่างชนเผ่า ระหว่างแว่นแคว้นจนถึงระหว่างประเทศหรือกลุ่มประเทศ ซึ่งอาจมีสาเหตุแห่งความขัดแย้งต่างกันไป เช่น ความขัดแย้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ หรือแม้แต่ด้านศาสนา ความขัดแย้งในรูปสงครามดำเนินมาโดยตลอดในประวัติศาสตร์ จากอดีตถึงปัจจุบันมีสงครามเกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัยและในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก

ในประวัติศาสตร์อันยาวนานชาวเยอรมันเป็นชนชาติที่มีประสบการณ์กับความขัดแย้งในรูปของสงครามนับครั้งไม่ถ้วน ในยุคกลางอศวินชาวเยอรมันเข้าร่วมกองทัพฝ่ายคริสเตียนทำสงครามครูเสดกับกองทัพฝ่ายมุสลิม ในสมัยศตวรรษที่ 17 เกิดสงครามในดินแดนเยอรมนีที่กินเวลาถึง 30 ปี มีชื่อว่าสงครามสามสิบปี ต้นศตวรรษที่ 19 ชาวเยอรมันทำสงครามกู้อิสรภาพจากการปกครองของฝรั่งเศสและในสมัยศตวรรษที่ 20 เกิดสงครามใหญ่ 2 ครั้ง คือ สงครามโลกครั้งที่หนึ่งและสงครามโลกครั้งที่สอง

ในบทความนี้ผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสงครามใหญ่จากสมัยศตวรรษที่ 17 คือ สงครามสามสิบปี (Dreißigjähriger Krieg) และเลือกศึกษาเฉพาะบทกวีนิพนธ์เท่านั้น เพราะยุคบาโรก (Barockzeit) เป็นยุคที่บทกวีนิพนธ์เยอรมันเฟื่องฟูมากที่สุดยุคหนึ่ง งานวิจัยนี้จะศึกษาค้นคว้าว่ากวียุคบาโรกนำเสนอภาพของสงครามสามสิบปีในบทกวีนิพนธ์อย่างไร และกวีแสดงความคิดเห็นหรือมีทัศนคติอย่างไรต่อสงครามสามสิบปีในบทกวีนิพนธ์ของท่าน

ก่อนจะพิจารณาภาพของสงครามสามสิบปีที่น่าสนใจในบทกวีนิพนธ์ ใครจะขอนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสงครามสามสิบปีโดยสังเขปดังต่อไปนี้

สงครามสามสิบปีเป็นสงครามใหญ่ที่เกิดขึ้นในดินแดนเยอรมนีในสมัยศตวรรษที่สิบเจ็ด และกินเวลาดังแต่ปี ค.ศ. 1618-1648 สงครามนี้มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากความแตกแยกของคริสต์ศาสนาในเยอรมนีเป็นสองนิกายใหญ่ คือ โรมัน คาทอลิกและโปรเตส

ต้นท์ เพราะการปฏิรูปศาสนา (Reformation) ของมาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther) ในตอนต้นของศตวรรษที่สิบหก คำสอนของลูเธอร์แพร่หลายไปทั่วดินแดนเยอรมนี แม้ฝ่ายอาณาจักรและจักรพรรดิเยอรมันจะต่อต้านการปฏิรูปศาสนา แต่บรรดาเจ้าเยอรมันแคว้นต่างๆ หันมารับนับถือคำสอนของลูเธอร์ ความขัดแย้งทางศาสนานี้ลุกลามนำไปสู่การทำสงครามระหว่าง 2 ฝ่าย และยุติลงด้วยสนธิสัญญาสันติภาพทางศาสนาแห่งเอาก์สบูร์ก ปี ค.ศ. 1555 (Augsburger Religionsfriede 1555) ตามสนธิสัญญานี้ นิกายโปรเตสแตนต์ที่ได้รับการรับรองให้มีสิทธิเท่าเทียมกับนิกายโรมันคาทอลิกในอาณาจักรเยอรมัน (Raff 1985, 32)

ความสำเร็จของการปฏิรูปศาสนาเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ฝ่ายคาทอลิกต้องหันมาปฏิรูปศาสนจักรของฝ่ายตน เพื่อช่วงชิงพื้นที่ที่เปลี่ยนไปนับถือนิกายโปรเตสแตนต์คืน ผลของการประชุมสังฆมนตรีที่เมืองทรีเอนท์ ปี ค.ศ. 1545-1565 (das Konzil von Trient) คือ การต่อต้านการปฏิรูปศาสนาของฝ่ายโปรเตสแตนต์ (Gegenreformation) และการปฏิรูปภายในองค์กรเพื่อรื้อฟื้นและสร้างความเข้มแข็งให้ศาสนจักรของตน ซึ่งความสำเร็จในเรื่องนี้ส่วนใหญ่มาจากการทำงานของคณะบาทหลวงเยซุอิต (Jesuitenorden) ที่ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1534 บาทหลวงเยซุอิตทำงานอย่างเข้มข้นทั้งในและนอกอาณาจักร ด้วยเหตุนี้ศาสนจักรฝ่ายคาทอลิกจึงกลับมาเข้มแข็งอีกครั้ง และพื้นที่ส่วนใหญ่ทางตอนใต้ของเยอรมนีก็หันมานับถือนิกายคาทอลิกดั้งเดิม (Raff 1985, 34)

ในเวลาเดียวกันความขัดแย้งทางศาสนาในศตวรรษที่ 16 และ 17 ในยุโรปกลางก็เป็นการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมือง ในอาณาจักรเยอรมันจักรพรรดิเยอรมันต้องต่อสู้กับบรรดาเจ้าผู้ครองแคว้นต่าง ๆ เพื่อรักษาอำนาจของพระองค์ ในเวลานั้นเจ้าผู้ครองแคว้นมีอำนาจปกครองแคว้นของตนอย่างเต็มที่ ต้นศตวรรษที่ 17 ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายคาทอลิกและฝ่ายโปรเตสแตนต์ทวีความรุนแรงขึ้น จนมีการรวมตัวกันของเจ้าเยอรมันเป็น 2 กลุ่ม คือ ฝ่ายโปรเตสแตนต์รวมตัวเป็นกลุ่มสหภาพโปรเตสแตนต์ (die protestantische Union) ในปี ค.ศ. 1608 และฝ่ายคาทอลิกรวมตัว

จัดตั้งกลุ่มสันนิบาตคาทอลิก (die katholische Liga) ในปี ค.ศ. 1609 ต่างฝ่ายต่างดำเนินนโยบายของตนและมีการทำสัญญาพันธมิตรกับอาณาจักรต่างชาติ กล่าวคือ ฝ่ายสันนิบาตคาทอลิกทำสัญญากับสเปนและองค์สันตะปาปา ขณะที่ฝ่ายสหภาพโปรเตสแตนต์กับฝรั่งเศส อังกฤษและเนเธอร์แลนด์ จะเห็นได้ว่าการรวมตัวกันสร้างกลุ่มพันธมิตรนี้มีได้มีสาเหตุจากประเด็นทางด้านศาสนาเป็นหลัก โดยเฉพาะการที่ฝรั่งเศสซึ่งนับถือนิกายคาทอลิก แต่ไปเข้าพวกกับสหภาพโปรเตสแตนต์ ทั้งนี้เพราะฝรั่งเศสต้องการโค่นอำนาจของราชวงศ์ฮับสบูร์ก (Habsburg) อันเป็นราชวงศ์ที่ปกครองอาณาจักรเยอรมัน เพื่อตนจะได้ครองความเป็นใหญ่ในยุโรป (Mai 1999, 54)

สงครามสามสิบปีอุบัติขึ้นจากเหตุความขัดแย้งในแคว้นโบฮีเมีย (Böhmen) ในปี ค.ศ. 1617 แฟร์ดินันด์¹ จักรพรรดิฮับสบูร์กได้รับเลือกเป็นกษัตริย์แห่งโบฮีเมีย พระองค์เป็นคาทอลิกที่เคร่งครัด ทรงเรียกร้องให้ฝ่ายโปรเตสแตนต์กลับมานับถือนิกายคาทอลิกดั้งเดิม พร้อมกับมีพระราชโองการปิดหรือรื้อทำลายโบสถ์ฝ่ายโปรเตสแตนต์ ยิ่งไปกว่านี้ยังมีพระประสงค์จะยกเลิกสิทธิการร่วมออกเสียง (Mitbestimmungsrechte) ของสภาฐานันดรในโบฮีเมีย (böhmische Landstände) อันเป็นสมัชชาตัวแทนของขุนนาง บาทหลวงและชนชั้นที่สาม ฝ่ายสภาฐานันดรตอบโต้ด้วยการบุกเข้าไปในปราสาทกรุงปรากและจับตัวแทนของฝ่ายกษัตริย์ 3 คนโยนออกมาทางหน้าต่าง เหตุการณ์นี้เป็นที่รู้จักกันในนามของ “การโยนหน้าต่างแห่งกรุงปราก” (Prager Fenstersturz) และเป็นชนวนของสงครามสามสิบปี (Mai 1999, 52) ในระยะแรกเป็นการรบระหว่างพวกเจ้าเยอรมันสองกลุ่ม ซึ่งแน่นอนที่จักรพรรดิอยู่ฝ่ายกลุ่มสันนิบาตคาทอลิก การรบในช่วงนี้ กองทัพฝ่ายคาทอลิกมีชัยเหนือฝ่ายโปรเตสแตนต์ ฝ่ายคาทอลิกมีแม่ทัพคนสำคัญ คือ วอลล์เลนไน์ (Wallenstein) และทิลลี (Tilly) ต่อมาในปี ค.ศ. 1630 มีกษัตริย์ต่างชาติ คือ

¹ ปลายเดือนสิงหาคม ค. 1619 .ศ.แฟร์ดินันด์ได้รับเลือกให้เป็นจักรพรรดิแห่งอาณาจักรเยอรมัน ทรงพระนามว่า จักรพรรดิแฟร์ดินันด์ที่สอง (Kaiser Ferdinand II.: 1619-1637) (Schmidt 2010, 31)

กษัตริย์กุสตาฟที่สอง อดอล์ฟ (Gustav II. Adolf)² แห่งสวีเดนเข้าร่วมในสงครามโดยเข้า กับฝ่ายสหภาพโปรเตสแตนต์ นอกจากเพื่อช่วยฝ่ายโปรเตสแตนต์แล้ว สวีเดนยังต้องการได้ ดินแดนในเยอรมนีตอนเหนือเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การปกครองของตนที่ทะเลบอลติกมั่นคง (Mai 1999, 55)

ในปี ค.ศ. 1636 สงครามครั้งใหญ่เริ่มขึ้นใหม่ในดินแดนเยอรมนี คราวนี้เป็น การรบระหว่างกองทัพของฝ่ายจักรพรรดิเยอรมันกับกองทัพของสองมหาอำนาจในยุโรป คือ กองทัพของฝรั่งเศสกับสวีเดน สงครามครั้งนี้จึงมิใช่การรบเพราะความแตกแยกทาง ศาสนาอีกต่อไป หากแต่เพื่อผลประโยชน์และอำนาจทางการเมืองเป็นสำคัญ การศึก สงครามครั้งนี้ดำเนินต่อไปถึงปี ค.ศ. 1648 และยุติลงอย่างเป็นทางการด้วยสนธิสัญญา สันติภาพเวสเฟเลีย (Westfälischer Friede) รวมเวลาของสงครามทั้งสิ้น 30 ปี

ผลทางการเมืองของสงคราม คือ ฝรั่งเศสและสวีเดนคงความเป็นมหาอำนาจใน ยุโรปต่อไป อาณาจักรเยอรมันอ่อนแอลงกลายเป็นสมาพันธรัฐซึ่งประกอบด้วยแคว้นเล็ก แคว้นน้อยกว่า 360 แคว้น³ อำนาจของจักรพรรดิถูกจำกัด⁴ ในเวลาเดียวกันเจ้าผู้ครอง แคว้นมีอำนาจในการปกครองแคว้นของตนอย่างเป็นอิสระ ทั้งด้านนิติบัญญัติและตุลา การ แว่นแคว้นมีอธิปไตยในการจัดเก็บภาษี หรือแม้แต่ทำสัญญาพันธไมตรีกับแว่นแคว้น อื่นหรืออาณาจักรต่างชาติ

ส่วนผลโดยตรงต่อชาวเยอรมัน คือ การเสียชีวิตของผู้คนพลเมืองหลายล้านคน ต้นศตวรรษที่ 17 มีประชากรอยู่อาศัยในดินแดนเยอรมนีราว 15 ถึง 17 ล้านคน ใน

² กษัตริย์กุสตาฟที่สอง อดอล์ฟสิ้นพระชนม์ในยุทธภูมิตีลท์เซิน (Schlacht bei Lützen) เมื่อวันที่ 1632 .ย.พ 17 แม้ทัพคน ต่อมาของกองทัพสวีเดน คือ Axel Oxenstierna ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการของอาณาจักรสวีเดน (อักษล อ็อกเซนสเตียร์นา) ด้วย(Schmidt 2010, 154)

³ ในอาณาจักรเยอรมันมีเพียง แคว้นที่ยังเป็นแคว้นใหญ่ คือ ออสเตรีย 5(Österreich) ปรุสเซีย-บรันเดนบวร์ก , (Brandenburg-Preußen), ซัคเซิน (Sachsen), บาวาเรีย (Bayern) และฮันโนเวอร์ (Hannover)

⁴ จักรพรรดิยังทรงมีสิทธิออกกฎหมาย ประกาศสงครามหรือทำสัญญาไมตรีกับต่างประเทศ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจาก สมัชชาไรช์สทาก (Reichstag) อันเป็นที่ประชุมของบรรดาเจ้าเยอรมันแบบเอกฉันท์เท่านั้น (Raff 1985, 36)

ระหว่างสงครามผู้คนเสียชีวิตราว 20 ถึง 45 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนพลเมืองก่อนสงคราม ปี ค.ศ. 1650 เยอรมนีมีพลเมืองเหลืออยู่ราว 10 ถึง 13 ล้านคน ในเขตฮินเทอร์พอมเมิร์น (Hinterpommern) มีพลเมืองในเขตชนบทหายไปถึงสองในสาม และในแคว้นเวือร์ทเทิมแบร์ก (Württemberg) มีพลเมืองลดลงถึง 57 เปอร์เซ็นต์ เขตที่มีพลเมืองลดลง 30 ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ ได้แก่ บรันเดนบวร์ก (Brandenburg), มักเดอบวร์ก (Magdeburg), เฮสเซน (Hessen), ฟรังเคน (Franken), บาวาเรีย (Bayern) และชาวเบน (Schwaben) รวมทั้งในเอลซัส (Elsaß) ในเมืองใหญ่ เช่น ไลพ์ซิก (Leipzig), เดรสเดน (Dresden), และเชมนิทซ์ (Chemnitz) มีคนเสียชีวิตหรืออพยพหนีไปประมาณสองในสามของประชากร ดินแดนที่ส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลกระทบเป็นเขตทางตะวันตกเฉียงเหนือและเขตภูเขาแอลป์ (Schmidt 2010, 91)

สงครามอันยาวนานนอกจากลดจำนวนประชากรยังทำให้เศรษฐกิจพังพินาศ ผู้คนในเมืองไม่อาจทำมาค้าขายหรือประกอบอาชีพตามปกติได้ บ้านเมืองถูกปล้นสะดมและเผาทำลาย ผู้คนอพยพย้ายถิ่นเพื่อหนีการสู้รบ ชาวไร่ชาวนาซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ไม่อาจเพาะปลูกทำการเกษตรได้ พวกเขาต้องยากจนลงและไม่อาจสร้างผลผลิตให้เพียงพอต่อการเลี้ยงดูประชากร เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดภาวะทุพภิกขภัยอยู่เนืองๆ นอกจากนี้ชาวไร่ชาวนายังเป็นกลุ่มคนที่ต้องแบกรับภาระของสงคราม บรรดาแม่ทัพนายกองในสงครามโดยเฉพาะวัลเลนชไตน์ใช้หลักการ “สงครามหล่อเลี้ยงสงคราม” (*Der Krieg ernährt den Krieg*) ในการทำศึกสงคราม โดยเมืองหรือแคว้นที่กองทัพยกทัพผ่านจะต้องจ่ายภาษีสงคราม (Kriegssteuern) ให้แม่ทัพของกองทัพนั้น เพื่อใช้เป็นเงินค่าจ้างสำหรับทหารในกองทัพ เพราะในเวลานั้นกองทัพต่างๆ ประกอบด้วยทหารรับจ้าง (Söldner) เป็นหลัก นอกจากนี้กองทหารตั้งค่ายพักในเมืองและในหมู่บ้าน จึงเป็นหน้าที่ของชาวเมืองและชาวบ้านที่จะต้องจัดหาอาหารมาเลี้ยงดูกองทหารเหล่านี้ อันเป็นภาระหนักสำหรับประชาชนที่กำลังประสบความอดอยากแร้นแค้น ยิ่งไปกว่านี้ทหารที่ไม่ได้รับค่าจ้างจากนายทัพของตนมักจะออกปล้นสะดมชาวไร่ชาวนาในพื้นที่ เพื่อเอาข้าวของและ

ทรัพย์สินของชาวนา นอกจากนี้ยังเผาบ้านเรือนยั้งฉางของชาวนา หรือแม้กระทั่งทำร้ายชาวนาและข้าเราบุตรภรรยาหรือคนงานของชาวนา (Strempel: SPIEGEL ONLINE)

นอกจากนี้ผู้คนในยุคนี้ยังประสบปัญหาโรคภัยไข้เจ็บและโรคระบาด เช่น โรคบิด กาฬโรค อหิวาตกโรค ฯลฯ ก่อให้เกิดการเสียชีวิตของประชาชนเป็นจำนวนมาก ผู้เป็นพาหะของเชื้อโรคเป็นอย่างดีในเวลานั้น คือ เหล่าทหารจำนวนเป็นหมื่นๆ คน เมื่อเคลื่อนพลไปที่ใดก็นำเอาโรคภัยไข้เจ็บและโรคระบาดไปด้วย

1. ภาพของสงครามสามสิบปีในบทกวีนิพนธ์ยุคบาร็อค

ในบทความนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกบทกวีนิพนธ์ 4 บทของกวีสำคัญของยุคบาร็อค 3 ท่านที่นำเสนอภาพของสงครามสามสิบปีอย่างเด่นชัด อันได้แก่

1.1 *Tränen des Vaterlandes, anno 1636* ของ Andreas Gryphius

1.2 *Magdeburg* ของ Johann Rist

1.3 *Buchstaben des Krieges* ของ Friedrich von Logau และ

1.4 *Abgedankte Soldaten* ของ Friedrich von Logau

1.1 *Tränen des Vaterlandes, anno 1636* (อัสสุชลแห่งปิตุภูมิ, ค.ศ. 1636)

Andreas Gryphius (1616-1664)

Wir sind doch nunmehr ganz, ja mehr denn ganz verheeret!

Der frechen Völker Schar, die rasende Posaun,

Das vom Blut fette Schwert, die donnernde Kartaun

Hat aller Schweiß und Fleiß und Vorrat aufgezehret.

Die Türme stehn in Glut, die Kirch ist umgekehret,
Das Rathaus liegt im Graus, die Starken sind zerhaun,
Die Jungfrau sind geschänd't, und wo wir hin nur schau'n,
Ist Feuer, Pest und Tod, der Herz und Geist durchfähret.

Hier durch die Schanz und Stadt rinnt allzeit frisches Blut.
Dreimal sind schon sechs Jahr, als unser Ströme Flut,
Von Leichen fast verstopft, sich langsam fort gedungen.

Doch schweig ich noch von dem, was ärger als der Tod,
Was grimmer denn die Pest und Glut und Hungersnot,
Daß auch der Seelen Schatz so vielen abgezwungen.

(Conrady 2008, 172)

อันเดรอัล กรือฟิอุส (ค.ศ. 1616-1664)

บัดนี้เราได้ถูกทำลาย บ้านเมืองพังทลายย่อยยับจนใกล้ล่มลาย
เหล่าทหารพาลสันดานหยาบ เสี่ยงแต่รบเป่าอย่างโกรธเกรี้ยว
ดาบที่ชุ่มไปด้วยเลือด เสี่ยงปืนใหญ่คำรามก็กักอง
ได้ผลล้นทำลายหยาดเหงื่อ ความขยันและเสบียงกรังจนอดวาย

หอคอยมอดไหม้ในอัคนี โบสถ์ล้มคว่ำคะมำหงาย
ศาลว่าการถล่มทลายเป็นเถ้าธุลี ผู้ทรงอำนาจถูกสังหารพลาญชีวิต
พรหมจารีณีถูกชำเรา และไม่ว่าจะหันไปแห่งไหนใด
มีเพียงกองเพลิง โรคระบาดและความตาย ช่างเสียดแทงดวงหทัยและดวงจิต

โลหิตสดไหลรินผ่านร่องสนามเพลาะและพาราตลอดเวลา
เป็นเวลากว่าสามรอบของหกปี ที่สายนที

ติดฉากศพที่ขวางทางวารี จึงไหลเอื่อยเรื่อย ๆ ไป

ทว่าข้าไม่ขอเอ่ยเอ็นสิ่งทีเลวร้ายกว่ามรณา

นำโกรธากว่าโรคระบาด เพลิงกาฬและทพภิกขภัย

ผู้คนมากมายถูกบังคับให้สละแม่สมบัติล้ำค่าของจิตใจ

อันเดรอส กรือฟิอุส (Andreas Gryphius) ประพันธ์บทโคลง *Tränen des Vaterlandes, anno 1636* (อัสสุชลแห่งปิตุภูมิ, ค.ศ. 1636) นี้ในรูปของซอนเน็ต (Sonett) ซึ่งประกอบด้วยโคลง 4 บท (Strophe)⁵ บทที่หนึ่งและสองที่เรียกว่า Quartett มีโคลงบทละ 4 บาท บทที่สามและสี่ที่เรียกว่า Terzett มีโคลงบทละ 3 บาท รวมทั้งหมด 14 บาท โคลงแต่ละบาทประพันธ์เป็นแบบอเล็กซานดรีเนอร์ (Alexandrin)⁶

ซอนเน็ตบทนี้กรือฟิอุสประพันธ์เมื่อเขามีอายุเพียง 20 ปี จัดเป็นบทกวีนิพนธ์รุ่นแรกของกรือฟิอุส ได้รับการตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในหนังสือรวมบทซอนเน็ตที่มีชื่อว่า *Lissaer Sonette* หรือ *ซอนเน็ตแห่งลิสา* ในปี ค.ศ. 1637 (Fischetti 1975, 68) ในซอนเน็ตบทนี้กวีบรรยายสภาพความพินาศพังภินท์ที่บังเกิดแก่ปิตุภูมิของเขา เพราะการศึกสงครามที่ดำเนินมากกว่า 18 ปีได้สร้างความวิบัติให้แก่บ้านเกิดเมืองนอนของเขา จนบ้านเมืองใกล้จะวอดวาย ในซอนเน็ตบทที่หนึ่งกวีกล่าวถึงผู้กระทำให้เกิดความหายนะในครั้งนี้ คือ เหล่าทหารพาลสันดานหยาบ โดยใช้คำว่า “freche Völker” ในบาทที่สอง คำ

⁵ ในบทความนี้จะขอใช้คำว่า **บท** สำหรับ *Strophe* คำว่า **บาท** สำหรับ *Vers* หรือ *Zeile* ในบทกวีนิพนธ์เยอรมัน

⁶ มาร์ติน โอพิทซ์ (Martin Opitz) เป็นผู้นำอเล็กซานดรีเนอร์ (Alexandrin) มาประพันธ์ในบทร้อยกรองเยอรมันในสมัยบาร็อค อเล็กซานดรีเนอร์ เป็นบาทโคลงที่มี หนักเป็นคู่ ที่ฉันท-พยางค์และมีการออกเสียงพยางค์ในบาทแบบเบา 13-12 ลักษณะเยอรมันเรียกว่า ยัมบัส(Jambus) ยัมบัสเป็นพยางค์คู่ประกอบด้วยพยางค์ที่ออกเสียงเบา (Senkung) เป็นพยางค์แรกตามด้วยพยางค์ที่ออกเสียงหนัก (Hebung) ในแต่ละบาทจึงมีพยางค์ที่ลงเสียงหนัก พยางค์ หลังพยางค์ที่ลงเสียงหนักตัวที่ 6 สามจะเป็นช่วงหยุดที่เรียกในภาษาเยอรมันว่า *Zäsur* อเล็กซานดรีเนอร์เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในบทกวีนิพนธ์ยุคบาร็อค (Burdorf 2007, 12)

ว่า “Völker” หมายความว่า Kriegsvölker หรือ Soldaten (Trunz 1964, 139) ซึ่งแปลว่ากองทหารที่ทำศึกสงคราม ทหารหยาบช้าเหล่านี้ใช้อาวุธซึ่งกวีเลือกนำมากล่าวในบาทที่สามเพียงสองชนิด คือ ดาบที่ชุ่มไปด้วยเลือด และปืนใหญ่ที่ยิงเสียงดังกึกก้องทำลายทุกสิ่งที่คุณคนสร้างขึ้นมาจากความขยันหมั่นเพียรและหยาดเหงื่อแรงงาน เสบียงอาหารที่เก็บสะสมไว้ก็ถูกกองทหารยึดหรือปล้นเอาไปบริโภคจนหมด

ในโคลงบทที่สองกวีใช้ภาพ 5 ภาพแสดงให้เห็นการทำลายล้างและความโหดร้ายทารุณที่เกิดขึ้นในระหว่างสงคราม ทั้งกับอาคารสถานที่และผู้คนพลเมือง กล่าวคือ ภาพหอคอย (Türme) ซึ่งอาจจะเป็นหอคอยบนกำแพงเมือง หอคอยที่ป้อมประสาท (Burg) หรือหอคอยที่ใช้กักขังนักโทษ ฯลฯ มอดไหม้ในกองเพลิงที่ระอุอยู่ ภาพโบสถ์ (Kirche) ที่ถูกพังทลายจนคว่ำคะมำ ภาพศาลาว่าการเมือง (Rathaus) ที่ถูกเผาจนเหลือเป็นกองธุลี ซึ่งกวีระบุว่า “Das Rathaus liegt im Graus.” คำว่า “Graus” ในที่นี้แปลว่า Staub (Fischetti 1975, 70) ซึ่งมีความหมายว่า ฝุ่นหรือขี้ฝุ่น (Langenscheidt DaF 2002, 934) ดังนั้นประโยคนี้จึงถอดความเป็นไทยได้ว่าศาลาว่าการเมืองถล่มทลายเป็นเถ้าธุลี ภาพที่สี่เป็นภาพผู้เข้มแข็งหรือทรงอำนาจ (die Starken) ถูกสังหารสิ้นชีวิต และภาพสุดท้ายเป็นภาพหญิงบริสุทธิ์ถูกข่มขืนกระทำชำเรา ในบทโคลงกวีใช้คำว่า “Jungfrau” ซึ่งมีความหมายว่าหญิงสาวบริสุทธิ์ที่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ (Langenscheidt DaF 2002, 530) จึงตรงกับคำไทยว่า “พรหมจารีณี” อันมีความหมายว่าหญิงที่ยังบริสุทธิ์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 760) ภาพทั้ง 5 ภาพแสดงให้เห็นความโหดร้ายป่าเถื่อนที่เกิดขึ้นในสงคราม สามภาพแรกเป็นการทำลายอาคารสถานที่ของทางบ้านเมืองและทางศาสนา ส่วนสองภาพหลังเป็นการทำร้ายและสังหารชีวิตผู้คน กล่าวได้ว่า สงครามนี้เป็นการทำลายล้างบ้านเมืองและชีวิตผู้คนอย่างโหดเหี้ยมทารุณ สิ่งที่พบเห็นทุกหนแห่ง มีเพียงกองเพลิง โรคระบาดและความตาย ซึ่งสร้างความวิปโยคที่ปวดร้าวถึงหัวใจและจิตใจแก่ผู้ประสบพบเห็นเหตุการณ์เหล่านี้

ในโคลงบทที่สามกวีบรรยายผลของการประทัดประหารชีวิตมนุษย์ด้วยภาพ 2 ภาพ คือ ภาพโลหิตสด ๆ ของผู้คนที่ถูกสังหารไหลรินผ่านร่องสนามเพลและตัวเมืองตลอดเวลา และภาพศพมนุษย์จำนวนมากมายที่ถูกโยนลงในแม่น้ำต่าง ๆ จนไปกีดขวางทางน้ำไหล และเกือบทำให้สายน้ำอุดตันไหลต่อไปไม่ได้ กระแสน้ำจึงได้แต่ไหลเอื่อยๆ ซ้ำ ๆ ลัดเลาะซากศพไป ทั้งสองภาพแสดงให้เห็นว่าผู้คนที่ต้องจบชีวิตเพราะสงครามนี้มีจำนวนมากมายมหาศาล เหตุการณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมากกว่า 18 ปี หรือที่กวีใช้คำว่า “สามรอบของหกปี” (“Dreimal sind schon sechs Jahr”) ซึ่งหากจะเขียนเป็นตัวเลขก็จะได้ 666 ตัวเลขหกที่เขียนเรียงกันนี้มาจากพระคริสต์ธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่ บทวิวรณ์ 13:18⁷ สำหรับมาเรียน ซิร็อคสกี (Marian Szyrocki) ตัวเลขนี้เป็นตัวเลขของซาตาน (Teufelszahl) และตัวเลขแห่งความไม่จริงยั่งยืน (Vanitaszahl) ที่แฝงนัยเกี่ยวกับการสิ้นโลก (Apokalypse) หรือพิุสุตเหมือนต้องการใช้ตัวเลขนี้เพื่อบอกเหตุหายนะแห่งการสิ้นโลก (Szyrocki 1996, 133) สำหรับกวีหายนะและความเลวร้ายต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นในดินแดนเยอรมนีมากกว่า 18 ปีเทียบเคียงได้กับการสิ้นโลก นอกจากนี้คำว่า “แตร” ในวลี “เสียงแตรเป่าอย่างโกรธเกรี้ยว” (“die rasende Posaun”) ในบทที่หนึ่ง บทที่สอง อาจเปรียบได้กับ “แตรทั้งเจ็ด” ของทูตสวรรค์เจ็ดองค์ในพระคริสต์ธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่ บทวิวรณ์ เมื่อทูตสวรรค์องค์ใดเป่าแตร จะเกิดเหตุวิบัติบนแผ่นดินโลก เป็นต้นว่า

เมื่อทูตสวรรค์องค์แรกเป่าแตรขึ้น ลูกเห็บและไฟที่ปนด้วยเลือดก็ตกลงมาบนแผ่นดินโลก แผ่นดินโลกก็ถูกเผาไปหนึ่งส่วนสาม ต้นไม้ถูกเผาไปหนึ่งส่วนสาม และหญ้าเขียวสดถูก เผาไปทั้งหมด

(Thailand Bible Society 2011, Revelation 8:7, 1649)

⁷ วิวรณ์ 13: 18 มีใจความว่า “ในเรื่องนี้ต้องใช้สติปัญญาให้ดี ถ้าใครมีความเข้าใจ ก็จงคิดคำนวณเลขของสัตว์ร้ายตัวนั้น เพราะว่าเลขของมนุษย์หนึ่ง เลขของมันคือหกร้อยหกสิบหก”) Thailand Bible Society 2011, Revelation 13: 18 , (1654

ดังนั้นเสียงแตรเป่าอย่างโกรธเกรี้ยวจึงน่าจะเป็นสัญญาณที่บอกเหตุร้ายและ
และความพินาศที่สงครามนำมาให้ดินแดนเยอรมนีตลอดช่วงเวลา 18 ปี เฉากเช่นเดียวกับ
เสียงแตรเป่าในบทกวีวรรณ

ในซอนเน่บทสุดท้ายกวีกล่าวถึงสิ่งที่เลวร้ายกว่าความตาย โรคระบาด กอง
เพลิงที่เผาทำลาย หรือการอดตายของผู้คน สิ่งนั้น คือ การที่ผู้คนถูกบังคับให้ละทิ้งความ
เชื่อทางศาสนาของตน ซึ่งกวีเรียกว่า “สมบัติของจิตใจ” (Seelen-Schatz) สมบัติอัน
ทรงคุณค่าสุดของจิตใจในยุคบาโรก คือ ความเชื่อในคริสต์ศาสนา (der christliche
Glaube) (Trunz 1964, 142) กรือฟิอุสมีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองโกสเกา แคว้นชเลเซียน อัน
เป็นแคว้นที่เดิมผู้คนพลเมืองนับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ในเวลานั้นแคว้นชเล
เซียนตกอยู่ใต้การปกครองของฝ่ายคาทอลิก นโยบายสำคัญด้านศาสนาของผู้ปกครอง
ฝ่ายคาทอลิก คือ การบังคับให้พลเมืองละทิ้งนิกายความเชื่อเดิมของตนและกลับมานับ
ถือนิกายคาทอลิก แม้แต่กรือฟิอุสเองก็มีประสบการณ์อันเลวร้ายในเรื่องนี้ จนต้องหนีไป
ลี้ภัยอยู่ในโปแลนด์เป็นเวลาหลายปี (Szyrocki 1996, 132) สำหรับกวีแล้วการที่
ประชาชนถูกบังคับให้ละทิ้งความเชื่อทางศาสนาของตน คือ ความวิปโยคอย่างแท้จริง
และนโยบายนี้มีได้เกิดขึ้นเฉพาะในแคว้นแคว้นบ้านเกิดของกรือฟิอุสเท่านั้น หากเป็น
นโยบายทางศาสนาของจักรพรรดิฟรีดริชที่สองด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้คนทั้งหลายต้องหลั่งน้ำตาอันเนื่องมาจากความโหดร้ายทารุณที่เกิด
ขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนทุกแห่งหน เพราะศึกสงครามเกิดขึ้นทั่วทั้งอาณาจักร
เยอรมันและยิ่งไปกว่านี้ คือ การถูกบังคับขับไล่ทางศาสนา ซึ่งมีได้เกิดขึ้นเฉพาะกับชาว
ชเลเซียนเท่านั้น น้ำตาที่ต้องหลั่งนี้จึงเป็นน้ำตาของผู้คนทั่วทั้งดินแดนเยอรมัน เป็นความ
วิปโยคที่เกิดขึ้นกับชาวเยอรมันทั้งชาติ กรือฟิอุสจึงให้ชื่อซอนเน่บทนี้ของเข่าว่า *อัลสูลลแห่ง
ปิตุภูมิ* และปิตุภูมินี้กวีหมายถึงดินแดนเยอรมนีทั้งหมด มิใช่หมายถึงเฉพาะแคว้นชเล
เซียน บ้านเกิดของเขา เพราะชื่อดั้งเดิมของซอนเน่บทนี้ คือ *Trawrklage des*

verwüsteten Deutschlands (Meid 2009, 166) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “บทกำสรวลครวญคร่ำของเยอรมนีที่ถูกทำลายล้าง”

1.2 *Magdeburg*⁸ (มักเดอบวร์ก)

ในโคลง *Magdeburg* (มักเดอบวร์ก) โยฮันน์ ริสท์ (1607-1667) บรรยายเหตุการณ์ที่เมืองมักเดอบวร์กถูกกองทัพฝ่ายคาทอลิกภายใต้การนำของแม่ทัพทิลลี (Tilly) โจมตี ปล้นสะดมและเผาทำลายในวันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ. 1631 เหตุการณ์ประวัติศาสตร์นี้มีชื่อเรียกว่า “Magdeburger Bluthochzeit” (สยุมพรเลือดแห่งมักเดอบวร์ก) (Kleinau. Spiegel ONLINE) และมีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์น้อยอย่างน้อยที่สุด 20,000 คน (Schmidt 2010, 51)

โคลง *Magdeburg* เป็นโคลงขนาดยาว มีทั้งหมด 192 บาท ริสท์ประพันธ์บทโคลงนี้ในลักษณะเชิงการเล่าเรื่อง กล่าวคือ กวีบรรยายเหตุการณ์ไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยไม่มีการแบ่งเป็นบท (Strophe) แต่ละบาทในโคลงนี้กวีประพันธ์เป็นแบบอเล็กซานดรีเนอร์ และใช้สัมผัสคู่ (Paarreim) เป็นสัมผัสท้ายบาท

ริสท์เริ่มต้นบทโคลงด้วยการเปรียบเทียบการโจมตีและทำลายมักเดอบวร์กกับการโจมตีเมืองทรอย (Troja) โดยกองทัพกรีกในสงครามเมืองทรอย⁹ ตามตำนานเมือง

⁸ เนื่องจากโคลง *Magdeburg* มีความยาวถึง 192 บาท ผู้วิจัยจึงไม่อาจนำเสนอโคลงทั้งบทในบทความได้ หากนำเสนอ 192 บาทอ่านได้ก็เว้นใจเฉพาะบาทสำคัญๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นทางสงครามที่จะนำมาวิเคราะห์เท่านั้น ส่วนโคลงฉบับเต็มสามารถ <http://www.zeno.org/Literatur/M/Rist,+Johann/Gedichte/Zeitgedichte/Magdeburg>.

⁹ สงครามเมืองทรอย (Trojanischer Krieg) ปรากฏในมหากาพย์เรื่อง *อีเลียด* (Ilias) ของโฮเมอร์ (Homer) กวีชาวกรีก สงครามเกิดขึ้นเนื่องจากเจ้าชายปารีส (Paris) โอรสของกษัตริย์แห่งเมืองทรอย (Troja) ได้ไปลักพาตัวมเหสีของกษัตริย์กรีก คือ เฮเลนา (Helena) ผู้มีความงามเป็นเลิศมาเป็นชายาของตน พวกกรีกจึงกรีธาทัพมาโจมตีเมืองทรอย หลังจากปิดล้อมอยู่ ปี กลางเรื่องม้าไม้ใหญ่ 10 (Hölzernes Trojanisches Pferd) ซึ่งภายในบรรจุนักรบกรีก ทำให้เมืองทรอยต้องพ่ายแพ้ต่อทัพกรีกและถูกทำลายในที่สุด (dtv-Brockhaus-Lexikon 1988, Bd. 18, 299)

ทรอยพ่ายแพ้แก่กองทัพกรีก เพราะกลลวงเรื่องม้าไม้ใหญ่ และถูกทำลายในที่สุด ริสท์เปรียบเมืองมักเดอบวร์คเป็นสาวงามนามว่าพาร์เธโนป (Parthenope)¹⁰ ซึ่งเป็นสาวพรหมจารีที่งดงามที่สุด งามยิ่งกว่าเฮเลนา (Helena) ผู้เป็นต้นเหตุแห่งสงครามเมืองทรอยเสียอีก การทำลายเมืองมักเดอบวร์คจนวอดวายจึงเป็นดังการกระทำซ้ำเรา การทรมาณและในที่สุดเป็นการปลิดชีวิตสาวงามคนนี้

Schweig nur, Homerus, schweig und laß dein Troja fahren,
Du kanst dein Klagen jetzt im Schreiben wol ersparen,
Daß Ilion im Feur, jedoch durch Trug und List
(Versteh das große Pferd) so gar zerstöret ist.
Hie ist ein' andre Stadt, hie sind auch andre Feinde,
Hier wird Parthenope, die allerschönste Magd,
Die Helena beschämt, geschändet und geplagt,
Zuletzt gar umgebracht. ...¹¹

เงียบเถิด โฮเมอร์ โปรดจงเงียบและปล่อยเมืองทรอยของเจ้าไปเสีย
ตอนนี้เจ้าไม่ต้องเขียนพรั้งำพันถึงเมืองทรอยอีกแล้ว
ว่าเมืองนี้ถูกเผาในกองเพลิง ทว่าด้วยเล่ห์กลและกลลวง
เรื่องม้าใหญ่จึงถูกทำลายจนวอด
นี่เป็นอีกเมืองหนึ่งและศัตรูอีกพวกหนึ่ง
ที่นี้พาร์เธโนป พรหมจารีที่งามที่สุด
งามจนเฮเลนาแห่งทรอยต้องได้อาย ถูกซ้ำเรา ถูกทรมาณ
ท้ายที่สุดถูกปลิดชีวา...

¹⁰ คำว่า “Parthenope” มาจากภาษากรีก ประกอบด้วยคำว่า “parthenos” ซึ่งแปลว่า หญิงบริสุทธิ์ และ “ops” แปลว่า เสีย (https://www.behindthename.com)

¹¹ ที่มาของบทโคลง <http://www.zeno.org/Literatur/M/Rist,+Johann/Gedichte/Zeitgedichte/Magdeburg>.

หลังจากยึดเมืองมักเดอบวร์กได้แล้ว ทหารของทิลลีเช่นฆ่าผู้คนพลเมืองในมักเดอบวร์กอย่างป่าเถื่อนโดยไม่เลือกเพศหรือวัย ผู้คนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งผู้ชายและผู้หญิง ทั้งนายและบ่าว ทั้งคนและสัตว์ ต้องพบกับความตาย ด้วยความกระหายเลือดทหารฝ่ายศัตรูทำร้ายและสังหารผู้คนอย่างโหดเหี้ยม จนกวีกล่าวว่าวันนี้เป็นวันที่โลหิตของชาวคริสต์หลังรินราวกับสายน้ำ

Denn hie wird Christenblut wie Wasser ausgegossen,
Hie ist zu würgen auch fast keiner nicht verdrossen,
Hie ligt ein tapfrer Mann, hie Weib, hie Kind, hie Knecht,
Hie Bürger, hie Soldat, hie gilt kein Ehr' noch Recht.

เพราะที่นี้โลหิตชาวคริสต์รินไหลดังสายน้ำ
ที่นี้ทหารแทบทุกนายไม่เหน็ดเหนื่อยที่ได้สังหารผลาญชีวัน
ที่นี้ชายผู้กล้า ผู้หญิง เด็ก คนรับใช้อนตาย
ที่นี้ศพพลเมือง ที่นี้ศพทหาร ที่นี้ไม่มีใครยึดถือเกียรติยศหรือบัพญญูติ

...

Es werden Groß und Klein ermordet und zertreten;
Hie stürzet Roß und Mann, hie heulet Weib und Kind,
Hie schlachtet man den Wirt mit allem Hausgesind.

ทั้งผู้ใหญ่และเด็กถูกทำร้ายกายาและปลิดชีวา
ที่นี้ทั้งอาชาและชายคนขี่ต้องวายปราณ ที่นี้ผู้หญิงและเด็กร้องไห้หวน
ที่นี้เจ้าของบ้านถูกสังหารพร้อมบริวารในครัวเรือน

...

ขณะที่ผู้ชายถูกเข่นฆ่าอย่างเมามัน ผู้หญิงก็ถูกข่มขืนกระทำชำเราและถูกฆ่า
แม้ผู้หญิงที่หมดลมหายใจไปแล้วยังตกเป็นเหยื่อความเหินกระหายอย่างไม่รู้จักของทหาร
ฝ่ายศัตรู

Hie würet man den Knecht, dort schändet man die Magd;
Ja, die getödtet ist, wird auf das neu geplagt.

ที่นี่บ่าวชายถูกบีบคอจนตาย ที่โน่นบ่าวหญิงถูกชำเรา
แม้สิ้นใจไปแล้ว นางยังถูกชำเรารอบใหม่

หลังการสังหารผู้คนพลเมืองทุกชนชั้น ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก ทั้งผู้ชายและผู้หญิง
และการชำเราผู้หญิง เป็นการปล้นสะดมทรัพย์สินของชาวเมืองแล้วเผาทำลาย บ้านเรือน
อั้งดงามพร้อมเครื่องตกแต่งตระการตาในเมืองมักเดอบวร์คถูกเผาจนราบนาสุล ในที่สุด
เมืองมักเดอบวร์คอั้งดงามก็อวดยกกลายเป็นเถ้าธุลี

Als nun die liebe Zeit mit Mord in allen Ständen,
Mit Rauben Geld und Gut, mit geilem Weiberschänden,
Mit Schlachten Jung und Alt so grausam zugebracht,
Da brennet es und geht das Sengen an mit Macht.
Das frißt nun eilig fort, bis daß die Häuser krachen
Und stürzen unter sich mit so viel schönen Sachen

เมื่อการประหารผลาญชีวิตผู้คนทุกชนชั้น
การปล้นสะดมทรัพย์สิน การชำเราหญิงอย่างเหินกาม
การเข่นฆ่าผู้เฒ่าและเยาวชนอย่างโหดเหี้ยมผ่านพ้นไป
ศัตรูจุดไฟเผาแล้วปล้นธานีด้วยกำลังจนบรรลัย

อัคคีเผาบ้านเรือนเร็วรีจันเรือนแยกแตกเป็นเสี่ยง

แล้วล้มระเนนพร้อมข้าวของงดงามสารพัน

...

Dadurch die schöne Stadt in einer kurzen Frist

Zur Staub- und Aschenburg, oh weh! geworden ist.

ด้วยเหตุนี้ในเวลาสั้น ๆ ธานีแสนงาม

อนิจจากลายเป็นพาราแห่งเจ้าอุลี

...

สำหรับบริษัการที่เมืองมักเดอบวร์กถูกโจมตีและทำลายเป็นเหตุการณ์ที่ป่าเถื่อนและโหดร้ายมาก รุนแรงยิ่งกว่าการที่เมืองทรอยถูกทำลายโดยกองทัพกรีก หรือเมืองคาร์เธจ¹² (Carthago/Karthago) ถูกเผาทำลายโดยกองทัพโรมันเสียอีก

Was wollen wir nun viel vom alten Troja sagen,

Und, daß Carthago sei durchs Feuer zerstört, beklagen?

Kommt, schauet Magdeburg, die nun so ganz und gar

Vulcanus eigen ist, ja mehr, als Troja war.

เราจะมัวพูดถึงเมืองทรอยอันเก่าแก่ให้มากเรื่องไปไย

และครวญคร่ำว่าเมืองคาร์เธจก็ถูกเพลิงเผาทำลาย

มาลี มองดูเมืองมักเดอบวร์ก ซึ่งถูกเผาอดวาย

¹² คาร์เธจ (Karthago) เป็นเมืองการค้าสำคัญในยุคโบราณ ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของแอฟริกา เจริญรุ่งเรืองด้านการค้าทางทะเลในอาณาบริเวณรอบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนจนมีกองเรือที่ยิ่งใหญ่ ในศตวรรษที่ ก่อนคริสต์กาลคาร์เธจมีอาณาเขตใน 6 เกาะซาร์ดีเนีย สเปนเกาะซิซิลีและชายฝั่งตะวันตกของแอฟริกา ความขัดแย้งกับอาณาจักรโรมันนำไปสู่การทำสงครามพิวนิก (Punische Kriege) กับกองทัพโรมัน ครั้น 3 สงครามครั้งสุดท้ายนำไปสู่การยึดครองและทำลายคาร์เธจในปี 146 ก่อนคริสต์กาล(dtv-Brockhaus-Lexikon 1988, Bd. 9, 228)

แลดูคล้ายภูเขาไฟ ยิ่งกว่าเมืองทรอยเสียอีก

สำหรับวิธีการโจมตีและทำลายมักเดอบวร์กเป็นเหตุการณ์แห่งความทารุณโหดร้ายยิ่ง สอดคล้องกับทัศนะของนักประวัติศาสตร์ที่เห็นว่าการทำลายล้างมักเดอบวร์กเป็นเหตุการณ์ที่แสดงความโหดร้ายป่าเถื่อนของสงครามสามสิบปี (Schmidt 2010, 51) เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถจินตนาการความรุนแรงของเหตุการณ์นี้ได้ ริสท์จึงหยิบยกเอาตำนานและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ชาวเยอรมันรู้จักดี คือ ตำนานสงครามเมืองทรอยกับสงครามเมืองคาร์เธจมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่มักเดอบวร์ก

แม้ริสท์จะเศร้าสลดใจกับเหตุการณ์นี้มากสักเพียงใด แต่ในท้ายที่สุดก็ก็ยอมรับว่าเหตุการณ์เลวร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเมืองและชาวเมืองมักเดอบวร์กเป็นการลงโทษของพระเจ้า (Jens 1996, 170) พระเจ้าทรงลงโทษมนุษย์สำหรับบาปของพวกเขา ดังใจความในโคลงต่อไปนี้

Nun, Herr, du großer Gott, wir haben dieß verdient

Und was dein Grimm mit uns noch mehr und mehr beginnet;

บัดนี้ พระเป็นเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ เราสมควรได้รับโทษทัณฑ์

และสิ่งที่พระพิโรธจะลงทัณฑ์มนุษย์มากกว่าและยิ่งกว่านี้

ริสท์ยอมรับแล้วว่า การทำลายเมืองมักเดอบวร์ก รวมไปถึงความทารุณโหดร้ายที่เกิดขึ้นกับชาวเมืองมักเดอบวร์กเป็นบทลงโทษของพระเป็นเจ้า (Strafe Gottes) ทั้งสิ้น ในฐานะของนักบวชผู้เคร่งครัดในศาสนา ริสท์ยอมรับโทษทัณฑ์ทุกประการจากพระเจ้า ไม่ว่าโทษนั้นจะรุนแรงสักเพียงใด ซึ่งทัศนะนี้สอดคล้องกับความเชื่อทางศาสนาของผู้คนในยุคนั้น กล่าวคือ ผู้คนในยุคกลาง (Mittelalter) ถึงยุคสมัยใหม่ (Neuzeit) เป็นคนเคร่งครัดในศาสนายิ่ง พวกเขาเชื่อว่าเหตุการณ์เลวร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ภัยธรรมชาติ

โรคภัยไข้เจ็บหรือโรคระบาดต่าง ๆ ตลอดจนความทุกข์ในชีวิต เพราะสาเหตุต่าง ๆ ล้วนเป็นบทลงโทษของพระเป็นเจ้าสำหรับบาปของมนุษย์ โดยเฉพาะบาปที่ติดตัวมาที่เรียกว่าบาปกำเนิด (Erbsünde) (Vocelka 2008, 338) อันเป็นบาปที่มนุษย์คู่แรก คือ อาดัมกับเอวาประกอบและถูกพระเจ้าลงโทษด้วยการขับออกจากสวรรค์¹³ บาปนี้ตกทอดถึงมนุษย์ทุกคนที่ถือกำเนิดในโลกนี้ (Meyers Großes Taschen-Lexikon 1995, Bd. 6, 185) ด้วยเหตุนี้แม้ริสทึจะเศร้าสลดใจกับการทำลายล้างเมืองมักเดอบวร์กมากสักเพียงใด เขาก็ต้องยอมรับเหตุการณ์นี้ และมีอาจประณามหรือวิพากษ์การศึกษาสงครามนี้ได้

1.3 *Des Krieges Buchstaben* (อักขระแห่งสงคราม)

Friedrich von Logau (1604-1655)

K ummer, der das Mark verzehret,
R aub, der Hab und Gut verheeret,
J ammer, der den Sinn verkehret,
E lend, das den Leib beschweret,
G rausamkeit, die unrecht kehret,
Sind die Frucht, die Krieg gewähret.
(Conrady 2008, 166)

ความทุกข์ทรมานใหม่ที่กัดกร่อนไขกระดูก
การปล้นสะดมที่ผลาญสมบัติแลทรัพย์สิน
การคร่ำครวญทวนไห้จนสติตั้งไม่สมประดี
ความทุกข์เข็ญที่ทํากายงานโทรมทรุด
ความโหดร้ายทารุณที่ทวนคื่นมาอย่างมิชอบ
คือผลพวงสารพันแห่งสงคราม

¹³ อาดัมและเอวาทำบาป เพราะละเมิดพระบัญชาของพระเจ้า ที่ห้ามกินผลของต้นไม้แห่งการรู้ถึงความดีและความชั่วที่อยู่กลางสวนเอเดน อาดัมและเอวาถูกล่อลวงให้กินผลของต้นไม้ต้องห้ามนี้ พระเจ้าจึงลงโทษด้วยการขับไล่อาดัมกับเอวาออกจากสวนเอเดน ให้มาใช้ชีวิตยากลำบากบนผืนโลก อาดัมต้องใช้ชีวิตยากลำเค็ญจนกว่าจะสิ้นชีวา ส่วนเอวาต้องอยู่ได้อ่านาจของสามีและเมื่อมีครรภ์ นางต้องคลอดบุตรด้วยความเจ็บปวด (Thailand Bible Society 2011, Book of Genesis 3:17-3:19, 7)

ฟรีดิช ฟอน โลเกา (Friedrich von Logau) เป็นกวีในยุคบาโรคที่มีชื่อเสียงในการประพันธ์โคลงสั้นแนวเสียดสีที่แฝงแง่คิดที่เรียกว่า Epigramm หรือ Sinngedicht โลเกาประพันธ์เอพิแกรมม์กว่า 3500 บท และใช้นามแฝงว่า Salomon von Golaw (ชาโลโมน ฟอน โกลาฟ) ในปี ค.ศ. 1653 ผลงานชิ้นเอกที่รวมบทเอพิแกรมม์ของเขาได้รับการตีพิมพ์โดยใช้ชื่อว่า *Salomons von Golaw Deutscher Sinn-Getichte*¹⁴ *Drey Tausend* หรือในภาษาไทย *โคลงเอพิแกรมม์เยอรมันสามพันบทของชาโลโมนแห่งโกลาฟ* ในโคลงเอพิแกรมม์โลเกาวิพากษ์วิจารณ์สงคราม ความเสื่อมทรามของศีลธรรมจรรยา ความอยุติธรรมในสังคม การไร้ชั้นดีธรรมทางศาสนา เป็นต้น โลเกาจัดเป็นกวีที่แต่งเอพิแกรมม์ที่สำคัญที่สุดของศตวรรษที่สิบเจ็ด (Wilpert 1988, 513f)

Des Krieges Buchstaben (อักขระแห่งสงคราม) เป็นเอพิแกรมม์ (Epigramm) บทสำคัญที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ โลเกา เอพิแกรมม์บทนี้มี 6 บาท แต่ละบาทประกอบด้วย พยางค์ที่ออกเสียงหนัก-เบาเป็นคู่ 4 คู่ หรือ 8 พยางค์ที่เรียกว่า โทรเคอุส (Trochäus) คือ พยางค์หน้าออกเสียงหนัก ตามด้วยพยางค์หลังที่ออกเสียงเบา กวีใช้สัมผัสท้ายบาทที่เรียกว่า สัมผัสทั้งบท (Haufenreim) คือ ทุกบาทมีสัมผัสสระเสียงเดียวกันทั้งหกบาท

ในบทเอพิแกรมม์โลเกากล่าวถึงผลพวง 5 ประการซึ่งสงครามมอบให้แก่ประชาชน ได้แก่ Kummer (ความทุกข์ระทม) Raub (การปล้นสะดม) Jammer (การคร่ำครวญ) Elend (ความทุกข์เข็ญ) Grausamkeit (ความโหดร้ายทารุณ) สิ่งเลวร้ายทั้ง 5 ประการนี้ คือ ผลลัพธ์ (Frucht) ที่ผู้คนได้รับจากศึกสงคราม ซึ่งในโคลงนี้หมายถึง สงครามสามสิบปี และเป็นสิ่งที่ชาวเยอรมันได้ประสบตลอดช่วงเวลา 30 ปีที่เกิดสงครามนี้ หากนำพยัญชนะตัวแรกของคำเยอรมันทั้ง 5 คำนี้มาเรียงต่อกัน จะเกิดคำในภาษาเยอรมันว่า KRJEG หรือ KRIEG ซึ่งแปลว่า สงคราม

¹⁴ Sinn-Getichte คือ Sinngedichte

สิ่งที่น่าสังเกต คือ การใช้คำว่า “Frucht” ในบทสุดท้าย เพราะตามปกติ “Frucht” หมายถึง ผลิผลหรือผลลัพธ์ที่ดีของความเพียรพยายาม (Langenscheidt DaF 2002, 361) แต่ในบทเอพิกรัมม์นี้ผลของสงครามล้วนแต่เป็นความทุกข์และความวิปโยคเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าโลเกาจใจใช้คำว่า “Frucht” ในแนวเสียดสี เอพิกรัมม์บทนี้จึงเป็นโคลงเสียดสีและวิพากษ์สงครามสามสิบปีที่เด่นทั้งความหมายและกลวิธีการประพันธ์

1.4 *Abgedankte Soldaten (ทหารปลดประจำการ)*

Friedrich von Logau (1604-1655)

Würmer im Gewissen,	หนอนในมโนธรรม
Kleider wohl zerrissen,	เสื้อผ้าขาดกระรุ่งกระรัง
Wohlbenarbte Leiber,	ร่างกายที่เต็มไปด้วยบาดแผล
Wohlgebrauchte Weiber,	ผู้หญิงที่กรำศึกมาอย่างหนัก
Ungewisse Kinder,	เด็กๆ ที่ไม่รู้ที่มาและไม่มีที่ไป
Weder Pferd noch Rinder,	ปราศจากทั้งม้าและวัว
Nimmer Brot im Sacke,	ปราศจากทั้งขนมปังในถุงผ้า
Nimmer Geld im Packe,	ปราศจากทั้งเงินตราในกระเป๋า
Haben mitgenommen,	คือสิ่งที่ติดตัวไปของ
Die vom Kriege kommen:	พวกที่มาจากสงคราม
Wer denn hat die Beute?	แล้วใครเล่าได้สมบัติที่ยึดไป
Eitel freche Leute.	ก็ไอ้พวกหยาบชำนะสิ
(Conrady 2008, 166)	

เอพิกรัมมบทนี้มี 12 บาท แต่ละบาทประกอบด้วยพยางค์ 6 พยางค์ ที่ออกเสียงหนัก-เบาเป็นคู่ที่เรียกว่าโทรเคอัส (Trochäus) กวีใช้สัมผัสคู่ (Paarreim) เป็นสัมผัสท้ายบาท

เนื้อหาของบทโคลงเป็นการบรรยายภาพของทหารที่ปลดประจำการจากสงคราม ทหารเหล่านี้ไม่มีสมบัติติดตัวเลย ไม่มีเงินทองหรือเสบียงอาหาร เช่น ขนมปัง ไม่มีสัตว์พาหนะ เช่น ม้า หรือสัตว์ใช้งานหรือบริโภคนได้ เช่น วัว พวกทหารเหล่านี้อยู่ในสภาพคนที่ผ่านการสู้รบอย่างหนัก คือ ร่างกายเต็มไปด้วยบาดแผล เสื้อผ้าที่สวมใส่ก็ขาดกระรุ่งกระริ่ง ที่เลวร้ายไปกว่านี้ คือ ทหารปลดประจำการเหล่านี้มีแต่ “หนอนในมโนธรรม” (“Würmer im Gewissen”) คำว่า “Wurm” เช่น ในคำว่า “Ohrwurm” (หนอนในหู) หรือ “Zahnwurm” (หนอนในฟัน) แพทย์พื้นบ้านสมัยก่อนเชื่อว่าปีศาจแห่งโรคภัยไข้เจ็บ (Krankheitsdämon) แฝงอยู่ในร่างกายมนุษย์ในรูปของหนอนและก่อให้เกิดโรคภัยต่างๆ (Röhrich 2003, 1747) ในเอพิกรัมมบททหารปลดประจำการมีหนอนในมโนธรรม แปลว่า มีความเจ็บป่วยเกิดขึ้นในมโนธรรมของพวกเขา สงครามอันยาวนานและประสบการณ์ต่าง ๆ ในสงคราม เช่น การขาดกรรม การข่มขืนสตรี การปล้นสะดม ฯลฯ ได้ทำลายจิตสำนึกและมโนธรรมจนพวกเขาไม่มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเหลืออยู่

พวกเขาถูกปลดประจำการจากสงคราม ทว่าพวกเขาไม่ได้กลับถิ่นฐาน พวกเขา กำลังเดินทางไปไหนสักแห่ง คำว่า “mitgenommen” ซึ่งแปลว่า นำไปด้วย (Langenscheidt DaF 2002, 670) ในบรรทัดที่ 9 บ่งชี้ว่าทหารเหล่านี้ได้ออกเดินทางไปยังจุดหมายใหม่ ในเวลานั้นทหารในกองทัพเยอรมันและกองทัพต่างชาติล้วนเป็นทหารรับจ้าง (Söldner) เมื่อหมดสงครามพวกทหารรับจ้างก็หมดอาชีพไปโดยปริยาย ทหารปลดประจำการที่ยากจนข้นแค้นนี้เป็นทหารรับจ้างด้วยเช่นกัน

อดีตทหารรับจ้างเหล่านี้มีสิ่งมีชีวิต 2 สิ่งที่ตามพวกเขาไปด้วย คือ ผู้หญิงที่รักสีกมาอย่างหนัก (wohlgebrauchte Weiber) และเด็ก ๆ ที่ไม่รู้ที่มาและไม่มีที่ไป

(ungewisse Kinder) ผู้หญิงและเด็ก ๆ เหล่านี้ คือ ผู้คนหลากหลายประเภทที่ติดตาม กองทัพและกองทหารไปตามที่ต่าง ๆ ที่กองทหารเคลื่อนพลไป ในกลุ่มคนที่ติดตาม กองทัพนอกจากผู้ที่ดูแลด้านเสบียงอาหาร เสื้อผ้าและอาวุธสำหรับทหารแล้ว ยังมีผู้หญิง เด็ก ๆ โสเภณี คนรับใช้ แรงงานทั้งชายและหญิง แม่ค้า¹⁵ หรือแม้แต่คนพิการ กลุ่มคนที่ติดตามกองทหารไปนี้มีจำนวนมากพอ ๆ กับจำนวนทหาร (Schmidt 2010, 89) เมื่อ สงครามสามสิบปีสิ้นสุดลงน่าจะมีทหารปลดประจำการและผู้ติดตามเหล่านี้กว่าแสนคน (Schmidt 2010, 85) ดังนั้นผู้หญิงและเด็ก ๆ ที่ตามทหารปลดประจำการไป จึงเป็นกลุ่ม คนที่เคยติดตามกองทหารเหล่านี้ และน่าจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพวกเขา สำหรับผู้หญิงกวีใช้คำว่า “wohlgebrauchte Frauen” ซึ่งแปลตามตัวอักษรได้ว่า ผู้หญิงที่ผ่านการใช้งานมาอย่างดี ในระหว่างสงครามคงไม่มีงานใดที่ผู้หญิงเหล่านี้จำต้อง ทำเพื่อรับใช้พวกทหารนอกจากการมีความสัมพันธ์ฉันทูสาวกับพวกเขา การที่ผู้หญิง เหล่านี้มีเพศสัมพันธ์กับพวกทหารเป็นเรื่องต้องห้าม เพราะในเวลานั้นสังคมยอมรับ เฉพาะเพศสัมพันธ์ของบุรุษกับสตรีที่แต่งงานกันอย่างถูกต้องและต้องเป็นเพศสัมพันธ์ หลังการสมรสเท่านั้น (Dülmen 2005, 158) ด้วยเหตุนี้ผู้หญิงเหล่านี้จึงเป็นหญิงไร้ค่า และเกียติยศ หากเป็นสิ่งของพวกเธอก็เป็นเพียง “ของใช้แล้ว” ที่ไม่มีราคาค่างวดอะไร โลกเขาจึงใช้คำคุณศัพท์ “wohlgebraucht” ซึ่งตามปกติใช้กับวัตถุสิ่งของกับผู้หญิง เหล่านี้

ส่วนเด็ก ๆ อาจเป็นเด็กกำพร้าซึ่งพ่อแม่ได้เสียชีวิตในสงครามแล้ว หรืออาจเป็น บุตรของพวกผู้หญิงกับทหารปลดประจำการก็ได้ กวีจึงใช้คำว่า “ungewiß” ซึ่งมีความหมายว่า ไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน (Langenscheidt DaF 2002, 1032) เป็น คำคุณศัพท์ขยายคำว่า “Kinder” คำนี้จึงมีความหมายว่าเด็ก ๆ เหล่านี้มีกำเนิดที่ไม่

¹⁵ แม่ค้าที่ติดตามกองทหารไปในช่วงสงครามสามสิบปี เป็นตัวละครเอกในบทละครของ Bertolt Brecht เรื่อง *Mutter Courage und ihre Kinder* ซึ่ง ศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระให้ชื่อไทยในหนังสือ *วรรณกรรมละครของแบร์ทอลท์ เบรคชท์ ว่า แม่คู่ราชกับลูกของเธอ* Chetana 1983, 117(

ชัดเจน ในฐานะของเด็กกำพร้าหรือลูกนอกสมรส (uneheliches Kind) ของทหารปลดประจำการ พวกเขาไม่มีอนาคตและไม่มีที่ยืนในสังคม เมื่อเติบโตใหญ่พวกเขาไม่อาจประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพช่างหัตถกรรมได้เลย ทั้งนี้เพราะกำเนิดของพวกเขา¹⁶

เมื่อสงครามยุติพวกเขาถูกปลดประจำการ พวกเขาหารับจ้างกลายเป็นคนตกงานทันที ไม่มีรายได้ ไม่มีอาชีพหรืองานใด ๆ ให้ทำเลี้ยงชีวิต เพราะพวกเขาสู้รบเป็นอย่างเดียว ทหารปลดประจำการเหล่านี้จึงต้องเดินทางเร่ร่อนไปทั่วยุโรปเพื่อไปหางานทำ ในฐานะทหารรับจ้างพร้อมกับผู้ติดตามหรือบริวาร ซึ่งก็คือ ผู้หญิงและเด็กที่เคยเดินทางไปกับกองทัพมาก่อน (Schmidt 2010, 84) ในเอพิกรัมฉบับนี้ก็ต้องการชี้ให้เห็นว่า หลังสงครามกลุ่มคนจรจัดอันประกอบด้วยอดีตทหารรับจ้างผู้ยากไร้พร้อมบริวาร คือ หญิงสาวที่สังคมรังเกียจและเด็กไร้อนาคต ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอดด้วยการเดินทางเร่ร่อนไปหางานทำในฐานะทหารรับจ้าง ณ สมรภูมิแห่งใหม่

สำหรับโลกาคนเหล่านี้ไม่สมควรถูกประณามหยามเหยียด เพราะพวกเขามีได้เป็นผู้ก่อสงคราม หากแต่ได้รับความทุกข์ยากเพราะสงครามเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในสังคม ผู้ที่สมควรถูกประณาม คือ ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการศึกสงคราม คือ ได้ทรัพย์สินที่ยึดมาจากศัตรู โดยโลกาปิดท้ายบทเอพิกรัมด้วยคำถามในบาทที่ 11 ที่ว่า “แล้วใครเล่าได้สมบัติที่ยึดไป” (“Wer denn hat die Beute”) และคำตอบที่ว่า “ก็ไอ้พวกหยาบช่านะสิ” (“Eitel freche Leute”) คำว่า “Beute” ในบาทที่ 11 มีความหมายโดยทั่วไปว่า สิ่งที่ยึดมาได้ด้วยการใช้กำลัง (Langenscheidt DaF 2002, 161) ซึ่งในโคลงบทนี้คำนี้ น่าจะมีความหมายเฉพาะเจาะจงถึงทรัพย์สินที่ยึดมาได้จากศัตรูในระหว่างสงคราม ซึ่งตรงกับคำเยอรมันว่า “Kriegsbeute” ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยสงคราม (Kriegsrecht)

¹⁶ สมาคมช่าง (Zunft) ในยุคสมัยใหม่ (Neuzeit) เครื่องคิดเรื่องกำเนิดของช่างหัตถกรรม (Handwerker) มาก ช่างต้องมีกำเนิดจากการสมรส (eheliche Geburt) ที่ถูกต้อง ซึ่งหมายความว่าบิดามารดาได้แต่งงานตามพิธีอย่างเปิดเผยและถือกำเนิดอย่างเร็วที่สุด เดือนหลังพิธีแต่งงาน หากถือกำเนิดก่อนการสมรสถือเป็นเรื่องผิดศีล 9ธรรมและเป็นความผิดที่ลบล้างมิได้ อันจะนำไปสู่การขับออกจากสมาคมช่าง และถูกยึดใบอนุญาตมิให้ประกอบอาชีพช่างอีกต่อไป (Dülmen 2005, 188)

ชาติที่ชนะสงครามมีสิทธิยึดทรัพย์สินของศัตรูในดินแดนของศัตรูในระหว่างสงคราม (Beuterecht) (Köbler 1997, 55) พวกหยาบข้าที่ได้ผลประโยชน์จากสงครามในรูปของทรัพย์สินที่ยึดมาได้ทั่วโลกต้องการวิพากษ์ น่าจะเป็นบรรดาเจ้าผู้ปกครองต่าง ๆ ทั้งเจ้าเยอรมันและเจ้าต่างชาติซึ่งก่อสงครามที่สร้างความวิบัติตลอดระยะเวลากว่า 3 ทศวรรษ รวมไปถึงบรรดาแม่ทัพนายกองต่างๆ ด้วยที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์สินเหล่านี้

2. ทศนะของกวีต่อสงครามสามสิบปี

หากจะวิเคราะห์ทศนะต่อสงครามสามสิบปีของกวีทั้ง 3 ท่านในบทโคลง 4 บท ที่นำเสนอมานี้ สามารถสรุปได้ว่ากวี 2 ท่าน คือ อังเดรแอส กรือฟือส และ ฟรีดิช ฟอน โลเกา ได้แสดงทศนะปฏิเสธและวิพากษ์สงครามสามสิบปีในบทกวีของท่านอย่างชัดเจน กรือฟือสแสดงให้เห็นในบทโคลง *Tränen des Vaterlandes* (ฮัสสุชลแห่งปิตุภูมิ) ว่า หายนะที่สงครามนี้ก่อขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการประหารชีวิตผู้คน การเผาทำลาย ทุพภิกขภัย ไปจนถึงการบังคับให้ผู้คนเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนา รุนแรงพอ ๆ กับวิบัติแห่งการสิ้นโลก ส่วนในเอพิกรัมม์สองบท คือ *Des Krieges Buchstaben* (อักขระแห่งสงคราม) และ *Abgedankte Soldaten* (ทหารปลดประจำการ) ฟรีดิช ฟอน โลเกา แสดงทศนะต่อต้านสงครามสามสิบปีอย่างเปิดเผย โดยแสดงให้เห็นในเอพิกรัมม์ทั้งสอง บทว่าสงครามนี้มิได้สร้างคุณประโยชน์ใดต่อชาวเยอรมัน หากแต่นำความทุกข์สารพัน และความเจ็บปวดสูญเสียมาให้เท่านั้น ขณะที่คนส่วนใหญ่ต้องประสบความทุกข์เวทนาแสนสาหัส มีคนกลุ่มหนึ่งได้ประโยชน์จากสงครามในรูปของทรัพย์สินที่ยึดได้จากศัตรู คนกลุ่มนี้แหละที่สมควรถูกประณาม

ส่วนกวีที่แสดงทศนะต่อสงครามสามสิบปีแตกต่างจากกวีทั้งสองท่าน คือ โยฮันน์ ริสท์ ในโคลง *Magdeburg* (มักเดอบวร์ก) ริสท์แสดงความเศร้าสะเทือนใจที่เมือง

มักเดอบวร์กถูกยึดครองและเผาทำลาย ส่วนชาวเมืองถูกเข่นฆ่าอย่างป่าเถื่อนและผู้หญิงถูกกระทำชำเรา แต่กระนั้นริสท์ก็มิได้ปฏิเสธหรือวิพากษ์การศึกสงครามนี้ หากแต่ได้ยอมรับการกระทำอันเลวร้ายที่เกิดขึ้นกับเมืองมักเดอบวร์กและผู้คนที่นี่ว่าเป็นการลงโทษของพระเจ้าสำหรับโทษบาปของมนุษย์

บรรณานุกรม

ภาษาเยอรมัน

- Burdorf, Dieter et al. 2007. *Metzler Lexikon Literatur: Begriffe und Definitionen* (3., völlig neu bearb. Aufl.). Stuttgart: Metzler.
- Conrady, Karl Otto. 2008. *Der große CONRADY. Das Buch deutscher Gedichte. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*. Düsseldorf: Artemis & Winkler.
- dtv-Brockhaus-Lexikon in 20 Bänden*. 1988. Mannheim/München: F.A. Brockhaus u. Deutscher Taschenbuch Verlag.
- Dülmen, Richard van. 2005. *Kultur und Alltag in der Frühen Neuzeit. Bd. 1: Das Haus und seine Menschen.: 16-18. Jahrhundert* (4. Aufl.). München: Beck.
- Fischetti, Renate (Hg.). 1975. *Barock. Die deutsche Literatur. Ein Abriß in Text und Darstellung. Bd. 4*. Stuttgart: Reclam.
- Jens, Walter (Hg.). 1996. *Kindlers neues Literaturlexikon. Studienausgabe. Bd. 14*. München: Kindler.
- Köbler, Gerhard. 1997. *Lexikon der europäischen Rechtsgeschichte*. München: Beck.

- Langenscheidts Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache*. 2002. Berlin/München: Langenscheidt.
- Mai, Manfred. 1999. *Deutsche Geschichte*. Weinheim/Basel: Beltz Verlag.
- Meid, Volker. 2009. *Die deutsche Literatur im Zeitalter des Barock. Vom Späthumanismus zur Frühaufklärung 1570-1740*. München: Beck.
- Meyers Großes Taschen-Lexikon in 24 Bdn.* (5., überarb. Aufl.). 1995. Mannheim et al.: B.I. Taschenbuchverlag.
- Raff, Diether. 1985. *Deutsche Geschichte. Vom Alten Reich zur Zweiten Republik*. München: Hueber.
- Röhrich, Lutz. 2003. *Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten*. 3. Bd. (6. Aufl.). Freiburg/Basel/Wien: Herder.
- Schmidt, Georg. 2010. *Der Dreissigjährige Krieg* (8., durchges. u. aktual. Aufl.). München: Beck.
- Syzrocki, Marian. 1996. Die Welt ist aus den Fugen. In *1000 Deutsche Gedichte und ihre Interpretationen*. 1. Bd.: *Von Walther von der Vogelweide bis Matthias Claudius* (3. Aufl.), hg. v. Marcel Reich-Ranicki, 132f. Frankfurt am M./Leipzig: Insel Verlag.
- Trunz, Erich. 1964. Andreas Gryphius Tränen des Vaterlandes Anno 1636. In *Die deutsche Lyrik. Form und Geschichte. Interpretationen vom Mittelalter bis zur Frühromantik*, hg. v. Benno von Wiese, 139-144. Düsseldorf: August Bagel Verlag.
- Vocelka, Karl. 2008. Ängste und Hoffnungen. Neuzeit. In *Europäische Mentalitätsgeschichte. Hauptthemen in Einzeldarstellungen* (2., durchgesehen. u. erg. Aufl.), hg.v. Peter Dinzelbacher, 337-345. Stuttgart: Kröner.

Weithase, Irmgard. 1953. *Die Darstellung von Krieg und Frieden in der deutschen Barockdichtung*. Weimar: Hermann Bohlaus Nachfolger.

Wilpert, Gero von. 1988. *Deutsches Dichterlexikon* (3. Aufl.). Stuttgart: Kröner.

ภาษาไทย

Chetana Nagavajara เจตนา นาควัชร. 1983. Mae khurat kap luk khong thoe แม่คู่ราชกับลูกของเธอ. [Mother Courage and Her Children] In *Wannakam lakhon khong Bertolt Brecht วรรณกรรมละครของแบร์ทอลท์ เบรคชท์. [Dramas of Bertolt Brecht] A Critical Study*. Bangkok: Thai Watthana Panit: 117-123.

Thailand Bible Society สมาคมพระคริสตธรรมไทย. 2011. *Pluk anakhot ปลูกอนาคต [Planting the Future]. The Holy Bible. Thai Standard Version*. Bangkok: Thailand Bible Society.

The Royal Institute ราชบัณฑิตยสถาน. 2003. *Pochananukrom chabap rachabandithayasathan phoo soo 2542 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 [Royal Institute Dictionary Version B.E.2542]*. Bangkok: Nanmee-books.

เว็บไซต์

Campbell, Mike and Tara. O. J. Parthenope. <http://www.behindthename.com>, abgerufen am 10.06.2018.

Rist, Johann. O. J. Magdeburg. <http://www.zeno.org/Literatur/M/Rist,+Johann/Gedichte/Zeitgedichte/Magdeburg>, abgerufen am 2.1.2018.

- Kleinau, Petra. 2011. Massaker an der Elbe. Spiegel Geschichte 4/2011. Spiegel ONLINE. <http://www.spiegel.de/spiegel/spiegelgeschichte/d-79558315.Html>, abgerufen am 29.3.2018.
- Stempel, Johannes. O. J. Der Krieg ernährt den Krieg. Spiegel ONLINE. Wissenschaft. <http://www.spiegel.de/wissenschaft/mensch/soeldner-im-dreissigjaehrigen-krieg-handwerker-des-todes-a-535469-3.html>, abgerufen am 4.6.2018.